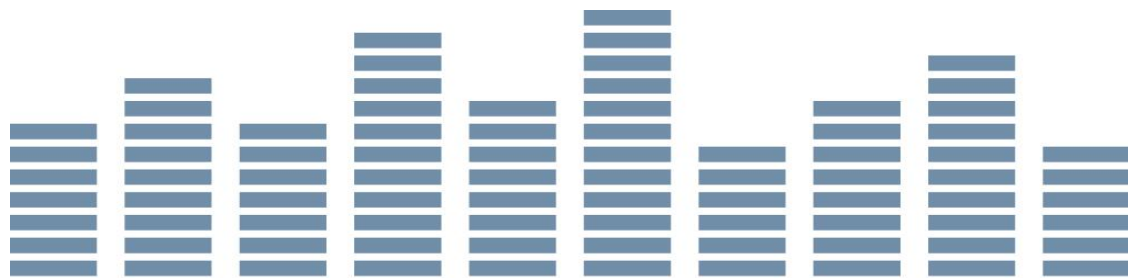

STRUER
KOMMUNE

STRUER

LYDENS BY

Dagtilbud og skoler i Struer Kommune

Lyd, Lære og Læseplan

TÆT PÅ MENNESKER TEKNOLOGI OG NATUR

Forord

”Struer – det lyder godt” hedder det i byrådets Vision 2020.

Som barn i Struer Kommune bor man i et hjørne af Danmark, hvor vi kan noget særligt med lyd. Lyd er en del af områdets kompetence og historie. Lyd har stor betydning i Struer Kommune. I næsten 90 år har den verdenskendte virksomhed Bang & Olufsen været med til at forme egnen og byens liv. Struer Kommune ønsker med initiativet om Lydens By at fastholde og udvikle kompetencer, som allerede er i området. Byrådet har besluttet at ”Alle kommunale aktører, afdelinger, skoler og dagtilbud forpligter sig til at sætte lyd i konkret anvendelse på netop deres område i de kommende år.”

Derfor har vi udviklet en vejledning til en lyd, lære- og læseplan for dagtilbudsområdet og indskolingen. Den følges senere op med en tilsvarende for mellemtrinnet og overbygningen på skolerne. På den måde vil børn og unge i Struer få en lydidentitet som adskiller sig fra resten af Danmark.

Målet er, at børn og unge med stolthed kan sige, at de kan noget særligt, fordi de kommer fra Struer.

I Struer Kommunes dagtilbud og skoler arbejder vi med lyd fordi:

- Lyd skaber stemninger og relationer.
- Lyd er et grundvilkår for barnets udvikling af sproglige og sociale kompetencer, evne til fordybelse, matematisk forståelse og udvikling af barnets sanser generelt.
- Lyd er et instrument/en metode til at arbejde med følelsesstimulering.

Principperne bag den vejledende læseplan

Struer som Lydens by

Forskning viser at lyd påvirker os mere end visuelle effekter. Talende mennesker, legende børn, fuglesang, rislende vand og raslende løv påvirker miljøet og vores oplevelser i positiv retning, mens uventede og uvedkommende lyde påvirker oplevelser negativt. Lyd er med til at skabe sociale rum og stemninger.

Lyd omgiver os uanset hvor vi befinder os. Lyd kan forbedre vores livskvalitet ved enten at blive tilsat eller fjernet, men lyd kan også bruges til at forstå vores verden bedre.

Lyd er et valgt indsatsområde i Struer i forhold til børns læring i dagtilbud og skoler, da lydforståelse er essentiel for vores evne til at visualisere, reflektere - og dermed også vores evne til at innovere.

De pædagogiske læreplaner (Dagtilbud)

Arbejdet med lyd i Struer Kommunes dagtilbud skal altid afspejles i de pædagogiske lærerplaner.

Alle dagtilbud skal udarbejde en pædagogisk læreplan. Reglerne om pædagogiske læreplaner fremgår af dagtilbudslovens §8-10.

Det er op til det enkelte dagtilbud, hvordan de vil gribe arbejdet an, men det er et krav, at læreplanen skal indeholde mål for børns læring inden for seks centralt fastsatte temaer:

- barnets alsidige personlige udvikling
- sociale kompetencer
- sprog
- krop og bevægelse
- naturen og naturfænomener
- kulturelle udtryksformer og værdier

De Forenklede Fællesmål (Skolen)

- Alle folkeskoler skal arbejde ud fra de Forenklede Fællesmål, som består af få, overordnede kompetencemål. Kompetencemålene svarer til de tidligere trinmål og beskriver, hvad eleverne skal kunne på fagenes gældende trin. Kompetencemålene skal give lærerne overblik over faget og danne grundlag for dialog med både skolens medarbejdere og forældrene om elevens læring.
- De overordnede kompetencemål er bygget op af færdigheds- og vidensområder, som består af konkrete mål, der beskriver de færdigheder og den viden, eleverne skal tilegne sig frem mod kompetencemålet. Færdigheds- og vidensområderne sikrer en systematik mellem det, eleven skal kunne, og undervisningens indhold.
- Målene opstilles i faser, som tydeliggør den udvikling, eleven skal igennem i trinforløbet i faget. Faserne er ikke knyttet til bestemte klassetrin. Det er op til læreren at tilrettelægge undervisningen

inden for et trinforløb.

- Der er tre tværgående temaer i de nye mål, som læreren skal indtænke i undervisningen: It og medier, sproglig udvikling samt innovation og entreprenørskab. Temaerne er indarbejdet i målene, og der er udarbejdet undervisningsvejledninger til de tre temaer.

Arbejdet med lyd i Struer Kommunes skoler skal spejles i de tre tværgående temaer i de nye fælles mål.

Forældreansvar og -inddragelse

”Vi taler for meget om, at kommunerne skal gøre borgerne mere aktive. Som kommune skal vi ikke beslutte og styre det. Vi skal have vendt samtalen, så vi i stedet inviterer til samarbejde, og borgerne kommer til at føle sig positivt forpligtede til at deltage” (Jens Chr. Birch, næstformand, Kommunaldirektørforeningen)
Forældrenes indflydelse og involvering har stor betydning for børnenes interesse og engagement og læring.

I Dagtilbudslovens kapitel 2 om formålet med dagtilbud § 7 står:

- §7 Stk. 2. Dagtilbud skal i *samarbejde med forældrene* give børn omsorg og understøtte det enkelte barns alsidige udvikling og selvværd samt bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.
- §7 Stk. 5. Dagtilbud skal i *samarbejde med forældrene* sikre en god overgang til skole ved at udvikle og understøtte grundlæggende kompetencer og lysten til at lære. Dagtilbud skal i samarbejde med skolerne skabe en sammenhængende overgang til skole og fritidstilbud.

Folkeskolens formålsparagraf

Lovbekendtgørelse nr. 521 af 27. maj 2013

- § 1. Folkeskolen skal i *samarbejde med forældrene* give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

- § 2. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for folkeskolen, jf. dog § 20, stk. 3, § 44 og § 45, stk. 2, 2. pkt. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at alle børn i kommunen sikres ret til vederlagsfri undervisning i folkeskolen.

Stk. 2. Den enkelte skoles leder har inden for rammerne af lovgivningen og kommunalbestyrelsens og skolebestyrelsens beslutninger ansvaret for undervisningens kvalitet i henhold til folkeskolens formål, jf. § 1, og fastlægger undervisningens organisering og tilrettelæggelse.

Stk. 3. Elever og forældre samarbejder med skolen om at leve op til folkeskolens formål.

Samarbejdet mellem skole/dagtilbud og forældre er en positiv forpligtende opgave. En opgave som i Struer Kommune er vægtet i forhold til såvel et aftalemål om generel inddragelse af civilsamfundet som et specifikt fokus på forældreansvar.

”Kernen i velfærdssamfundet er deltagelse og aktivitet, og velfærdsstatens kerneopgave er at fremme aktivitet. Borgeren skal derfor i centrum, når vi tænker, leverer og udvikler velfærd. Velfærdssamfundet er skabt af aktive borgere – og uden bidrag fra langt de fleste borgere kan det ikke fungere. Den bærende idé bag velfærdssamfundet er at skabe et godt liv for den enkelte borger. Og fundamentale ingredienser i et godt liv er aktivitet og deltagelse”. Citat; fra projekt ”Den aktive borger” udgivet af Ugebrevet Mandag morgen

Lydens By vil som overordnet ramme benyttes til at lave sjove, spændende og anderledes læringsforløb i skoler og dagtilbud.

Vi vil gerne invitere folk der bor eller kommer i byen til at bidrage med oplevelser, hvor lyd er noget særligt.

Bilagsoversigt

Bilag 1: Den auditive udvikling	side 6
Bilag 2: Vejledende læseplan for 0-3 årige	side 8
Bilag 3: Vejledende læseplan for 3-6 årige	side 15
Bilag 4: Vejledende læseplan for 6-9 årige	side 22
Bilag 5: Tilbagevendende lydtraditioner	side 29

Bilag 1: Den auditive udvikling

Sådan fungerer øret

Barnets indre øre bliver dannet som noget af det første allerede omkring niende uge af graviditeten, og det er netop i det indre øre, at lyde bliver opfanget og sendt videre som signaler til hjernen.

Det ydre øre, det som vi normalt kalder for øret, fungerer som en trompet, der opsamler lyde i form af bølger. Disse lydbølger rammer herefter trommehinden på samme måde som når man slår på en rigtig tromme. Herefter sendes bølgerne videre til mellemøret, der består af tre bittesmå knogler, som forstærker lyden, der til sidst ender i det indre øre, der altså fungerer som postvæsen for hjernen, som i sidste ende afgør, hvilken lyd vi hører.

Lydbarometer i forhold til børns udvikling

Alle børn udvikler sig forskelligt, men et typisk forløb for et barn med normal hørelse vil se sådan ud:

Foster:

Høresansen færdigudvikles allerede i forsterstadiet. Fra 20. svangerskabsuge har fosteret hørelse og kan registrere lyde udenfor moderens krop. Fosteret oplever rytme som hjerteslag og moderens vejrtrækning.

Nyfødt:

Som nyfødt ved barnet hvilken retning lyden kommer fra. Selvom det ikke bevæger hovedet i retningen af lyden, så viser øjenbevægelserne, at det kan lokalisere den. Det bliver forskrækket ved pludselige og kraftige lyde og følger dem med øjnene eller ved at dreje hovedet. Det nyfødte barn vil lytte til sin egen stemme og lege med sine lyde. Det er første spæde skridt på vejen til at lære at tale og forstå tale.

2-4 måneder:

Barnet begynder det at kende stemmerne fra hinanden og det foretrækker høje lyse stemmer. Barnet drejer hovedet i lydens retning og det opdager, at det ved hjælp af sin egen lyd, kan få ting til at ske. Det græder når det føler sult, pludrer når det er godt tilpas og griner når det oplever iver og glæde. Barnet vil forsøge at give svarlyde tilbage, når det tales til. Pludrelydene bliver mere og mere varierede.

6-9 måneder:

Barnet drejer sig straks mod en stemme eller ved lyde som knitrende papir eller lignende. Barnet bliver dygtigere til at fiksere høje og lave toner. Barnets verbale lydleg er legen med sprog og sang. Denne leg er utrolig vigtig, for herigennem dannes sprogets toner og rytmer. Vekselsange opstår, barnet hører en lyd og forsøger at gentage den.

Barnet reagerer nu tydeligt på musik og rækker med kroppen til musik med en klar rytmisk puls, uden dog bevidst at følge musikkens rytme. Rangleren er barnets første instrument som kan lave lyd.

9 måneder:

Barnet lytter intens til meget lave lyde fra lydkilder, som er ude af syne. Barnet kan fortsat lide at lytte til sin egen stemme og prøver sig frem med forskellige lyde. Barnets ekkolege får mere struktur og dets reaktioner på kendte lyde og melodier forstærkes. Barnet efterligner de lyde det hører. Når barnet skal sove, kan det messe sig i søvn med en monoton lyd som beroliger. Samtidig kan det sutte rytmisk på sutten.

Barnet begynder at lave lyd og rytme med sig selv ved fx at klappe og med forskellige genstande ved at slå dem sammen og i gulvet.

16-20 måneder:

Barnet efterligner mange lyde og de første ord begynder at komme. Ordene er i begyndelsen rytmiske efterligninger med lyde, som barnet er i stand til at danne.

Barnet begynder at kunne holde en grundrytme. Hverdagens lyde som lyden fra opvaskemaskinen, servicets skramlende lyd ved borddækning og lyden af toilettet der skylles ud, bliver rutine for barnet og er med til at skabe tryghed.

20 måneder-2 år:

I barnets lydlege kommer der flere og flere ord og legene begynder at ligne sange. Når barnet udfolder sig motorisk sættes ofte lyd på og barnet bruger gerne sin krop til lyde frembragt af andre end sig selv.

2-5 år:

Nu udvikles barnets periodefornemmelse og rytmen bliver en vigtig del af sprogtilegnelsen. Barnet stimuleres gennem rim og remser og bruger ofte forskellige udråb sammen med hop på grundrytmen. Når barnet fanger en rytme ved sang og musik, er det ofte sangtekstens rytme barnet trommer.

Barnet begynder at kunne relatere lydene og genkender dem uden visualisering. Barnet er nysgerrigt på, hvordan lyden frembringes og vil ved pludselig opstået lyd undersøge hvor den kommer fra. Barnet eksperimenterer med sin egen stemme og skaber forskellige stemninger.

5-7 år:

Barnet kan nu lære flere forskellige rytmer og det begynder at have et indre musikbillede. Dvs., at barnet kan forestille sig og huske toner inde i hovedet. Ligeledes har det et indre billede af lyde fra omgivelserne. Evnen til at høre de rigtige rytmer og toner (gehør) udvikles i denne periode.

7-8 år:

Barnet har musikalsk begyndende bevidsthed om, hvilke toner der lyder godt sammen. Det er ofte kulturbestemt, hvilke toner man synes, passer sammen. Danske børn har fx én harmoniopfattelse og vietnamesiske en helt anden.

8-14 år:

I denne periode kommer musik til at betyde meget for barnet. Ofte bruger barnet musikken til at fortælle andre sin historie og sine budskaber og musikken bliver et redskab for barnet ift. at identificere- og gruppere sig. Motorisk er barnet nu i stand til at lave bevægelseskombinationer i takt med andre og dermed skabe et kropsligt sammenspil. Øret og hjernen er nu så trænet, at det bliver muligt at synge tostemmigt. For drengenes vedkommende bliver det i en periode svært at kontrollere egen stemme, den går i overgang.

Hørelsen begynder at aftage allerede i teenagealderen.

Bilag 2:

Dagpleje/vuggestue 0-3 år

”Min og din lyd”

Lyden jeg frembringer alene uden brug af andet end min krop og lyden vi frembringer sammen ved hjælp af vores kroppe.

- Gravide der understøttes i at skabe kontakt til det barn der ventes
- Understøtte barnets pludren med fokus på tidlig sprogstimulering
- Forældre der læser for deres børn

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Gravide der understøttes i at skabe kontakt til det barn der ventes. Evt. åbent hus i dagtilbuddet, folder til udlevering i kommune og lignende
Mål for læringsaktiviteten
At skabe en tæt relation mellem mor/far og baby gennem lyde, sang og stemninger
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At arrangere ”åbent hus” en gang om måneden for nybagte forældre i samvær med sundhedsplejeske, pædagoger og ledelse
At sundhedsplejeske, pædagoger og ledelse i samvær med nybagte forældre understøtter børnenes pludren
At skabe ro og fordybelse i relationen gennem pludren, sang og musik
At udøve berøring/massage til fastlagt melodi/musik
Tegn
At barnet udviser genkendelighed for lyde og stemninger
At barnet bliver nysgerrigt på de lyde, som skabes i relationerne og udviser tryghed
At barnet udvikler kendskab til forskellige lyde og lydenes betydning
Evaluering og dokumentation
Årlig evaluering af indsatsen med de implicerede sundhedsplejeske, medarbejdere og ledelse
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre, sundhedsplejeske, pædagoger og ledelse
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Musik og instrumenter

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Understøtte barnets pludren med fokus på tidlig sprogstimulering
Mål for læringsaktiviteten
At barnets lyde udvikles til ord, så barnet kan kommunikere
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At motivere barnet og understøtte dets læring ved at vise begejstring for de lyde, som barnet frembringer
At opnå læring ved gentagelser gennem sang, musik, rim og remser og vise billeder som passer til/hænger sammen med lydene/ordene
Tegn

At barnet gør sig umage for at lære at sige lyde og ord At barnet genkender aktiviteter med kendte billeder og musik At barnet udviser glæde, når det lykkes
Evaluering og dokumentation
Kompetencehjulet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og dagtilbud
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Billedbøger og musik

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Forældre der læser for deres børn
Mål for læringsaktiviteten
At børnene får et alsidig og nuanceret sprog
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At opfordre forældre til at "læse" bøger, rim og remser med deres barn At informere om at gentagelser "giver pote" At informere om at lyde sammen med billeder og fagter højner indlæring At informere om at gentagelser af lyde, ord og sang i bestemte situationer giver tryghed og læring
Tegn
At barnet udviser genkendelighed At barnet selv giver udtryk for genkendelighed af situationer At relation mellem forældre og barn er styrket
Evaluering og dokumentation
Løbende evaluering med forældre og opsamling på personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre med information og vejledning fra dagtilbud
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Billedbøger, sang og musik

"Ingen lyd"

Jeg skal fordybe mig og har brug for arbejdsro. Arbejdsro kan være at man taler i et stille leje, at man ikke taler, eller at man placerer sig forskellige steder jf. det individuelle behov for arbejdsro.

- Arbejde med at kunne lytte til andre uden at afbryde
- Kontekstmarkører forstået som voksne der tydeliggør rammerne for børnenes adfærd i en bestemt kontekst

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Arbejde med at kunne lytte til andre uden at afbryde
Mål for læringsaktiviteten
At barnet får begyndende forståelse for dialogen og samtalens kunst At barnet kan aflæse signaler fra dets omverden ift. sit eget bidrag

Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Dialogisk læsning Samtale, sange og fortællinger med turtagning
Tegn
At barnet lytter opmærksomt At barnet viser forståelse for, hvornår man lytter og hvornår man taler
Evaluering og dokumentation
Løbende observation der har fokus på barnets almindelige udvikling
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Bøger, dialogisk læsning, læseleg

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Konteksmarkører, forstået som voksne der tydeliggør rammerne for børnenes adfærd i en bestemt kontekst
Mål for læringsaktiviteten
At barnet regulerer sin adfærd til situationen At barnet føler velbehag At barnet får oplevelse af accept, respekt og ligeværd i relationen og aktiviteten
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Italesætte den forestående aktivitet; <ul style="list-style-type: none"> • Hvad skal der ske, hvor skal det ske og hvad skal vi bruge? • Hvor længe og hvornår er det slut? • Hvem skal være med og hvilke roller? • Hvilke forventninger er der til barnet / børnene og hvordan skal vi være sammen?
Tegn
At barnet er i ro og kan koncentrere sig At barnet bidrager til aktiviteten som forventet ift. rammerne
Evaluering og dokumentation
Evalueres løbende på personalemøder hvor man har fokus på det enkelte barn og på gruppen Er vores rammer tydelige nok, forstår børnene os og forløber vores aktiviteter som vi ønsker det?
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Skiltning evt. ved en kombination af skrift og billeder Tydelig og anerkendende anvisninger - kommunikationsteori Musik

"Tings lyd"

Lyde jeg kan frembringe ved hjælp af ting der bliver eller er instrumenter

- Frembringe rytme
- Lydintensitet – lydenes forskellige karakter

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Frembringe rytme
Mål for læringsaktiviteten
At barnet oplever/fanger rytmen og leger med. Generel sprogtilegnelse
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Rytmiske aktiviteter der understøtter generel sprogtilegnelse; <ul style="list-style-type: none"> • 6-10 mdr.: Den voksne svarer igen på barnets lyde, det kan være dets pludren eller lyd frembragt med rangle eller grydeskeer (vekselsange) • Fra 10 mdr.: Trommelege på forskellige ting, klappe rytme, trampe på forskellige underlag, slå på tromme, rasleæg mm.
Tegn
At barnet begynder at rokke frem og tilbage med kroppen At barnet afprøver alle slags redskaber til at frembringe lyd, slår fx legetøjet i underlaget At barnet vugger i knæene ved sang og musik At barnet efterligner lyde
Evaluering og dokumentation
Sideløbende med barnets generelle udvikling gennem observation og samtale med kollegaer/forældre
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Trommer og andre slagværktøj, rasleæg, pinde, rangler og lign.

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lydintensitet – lydenes forskellige karakter
Mål for læringsaktiviteten
At barnet kan skelne mellem høje og lave lyde, hule og klange lyde At barnet kan udtrykke sig forskelligt gennem lyd
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Hviske og råbe med barnet Lave lyde i lukkede rum, åbne rum, kældre, tunneller, huler, med paprør, ringeklokke, båthorn mv. Skrue volumen op og ned, når der høres musik Slå på tromme med forskellige genstande Forskellige former for musik; klassisk, moderne, sang, instrumental mv.
Tegn
At barnet udfordrer sin egen lyd forskellige steder, fx råber når vi nærmer os en tunnel At barnet holder sig for ørene eller søger hen hvor lyden kommer fra At barnet giver udtryk for mere, mindre eller anden lyd
Evaluering og dokumentation
I forbindelse med de pædagogiske læreplaner, på personalemøder og ved kompetencehullet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Instrumenter, musik, redskaber, YouTube,

"Omgivelsernes lyd"

Lyde jeg er omgivet af.

- Kendskab til lydenes funktion
- Hvad siger?

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Kendskab til lydenes funktion
Mål for læringsaktiviteten
At barnet møder mange lyde så oplevelsen af tryghed styrkes i både kendte/ukendte situationer og i forhold til konkrete omgivelser At barnets nysgerrighed stimuleres og aktiverer til egen aktivitet
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Tale til/med barnet om lyde for at give barnet erfaringer med; <ul style="list-style-type: none"> • Trafikkens lyde • De andre børn og voksnes stemmer • Af et menneskes stemning/humør • Adfærd i rummet/miljøet • Lydenes signalværdi At stille spørgsmål der stimulerer barnets nysgerrighed: <ul style="list-style-type: none"> • Hør lige, hvad er det? • Hvad kan det mon være? • Hvem er det der kommer nu?
Tegn
At barnet udviser tryghed ved lyde i det kendte/ukendte og kan forholde sig til det At barnet selv fortæller, hvad det kan høre og hvorfor det lyder sådan At børnene bliver i stand til at aflæse hinanden og reagere på det At barnet genkender en handling, når en bestemt lyd høres
Evalueringsmetode og dokumentation
Evalueringsmetode anvendes ift. tema eller handling
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Dagplejen, legestue, institutionen, besøge "fremmede steder", ture i trafikken osv.

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Hvad siger?
Mål for læringsaktiviteten
At lære hvilke lyde, der kan høres på fx bondegården
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Spille billedlotteri med lyd og billeder af bondegårdens dyr Se i bøger med bondegårdens dyr og sige de forskellige lyde Lege med bondegårdens dyr og sige dyrenes lyde

Udtale lydene og børnene gætter på, hvilket dyr der siger sådan Vise billeder af dyrene og børnene skal sige lyden Spille dyrespil på iPad Lytte til motorlyd fra landbrugsmaskiner
Tegn
At barnet gengiver dyrenes lyd, når det ser i bøger eller leger med dyrene At barnet nuancerer sit stemmeleje i forhold til de forskellige dyrs lyde At barnet bliver nysgerrigt på andre lyde og udviser lyst til at efterligne At barnets opmærksomhed for lyde skærpes
Evaluering og dokumentation
Evaluere og dokumentere, at børnene kender lydene på bondegårdens dyr i forhold til ex kompetencehullet.
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Spil, bøger, legetøj, iPad og besøg på bondegård

"Struers lyd"

Lyde som vi alle sammen oplever på et bestemt tidspunkt i vores liv som borgere i Struer

- Struers børnesang "Vil du være med?"
- Lyden af Struers industri
- Lyden af Struers natur og kultur

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Struer børnesang "Vil du være med?"
Mål for læringsaktiviteten
At barnet føler det er MIN sang fra MIN by – ejerskab
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
I hverdagen afspille sangen med billeder I hverdagen synge sangen for- og med børnene At synge strofer fra sangen i situationer hvor det passer. Fx når vi fanger krabber, går tur eller leger med vand
Tegn
At barnet genkender sangen ved fx at rokke med At barnet begynder at synge eller nynne strofer derfra At barnets vælger sangen
Evaluering og dokumentation
Løbende på personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
http://youtu.be/2sVyGJa9VY0

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
--

Lyden af Struers industri
Mål for læringsaktiviteten
At barnet gennem lyd kan identificere sig selv, sin by og sine omgivelser
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Inddragelse af civilsamfundet: Bondegårdsbesøg, maskiner og dyrelyde Besøge lokale virksomheder, fx foderstof (lyden af læssevis af korn, akustikken i store haller), automekaniker (værktøj, motorlyd), købmanden (dørklokken, kasseapparatet, muzakken), havnen (skibsmotor, sejl, master), banegården (skinnerne synger, signaler, suset, højtaler lyder) mv. Lydlege på iPad
Tegn
At børnene i legesituationer bruger de lyde som hører sig til
Evaluering og dokumentation
Løbende samtaler på stuen og på personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Film, iPad

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lyden af Struers natur og kultur
Mål for læringsaktiviteten
At barnet gennem lyd kan identificere sig selv, sin by og sine omgivelser
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Ture ud af huset, hvor børn oplever; <ul style="list-style-type: none"> • ekko under f.eks brobuerne • vandets rislen, ændernes plasken og rappen i byparken og anlægget • den isolerede lyd i kalkminerne, akustikken i kirken, salmesang i kirken • mågernes skrig på havnen • bølgenes skulpen ved fjorden, blæstens flagren med sejlene på havnen • togets fløjten og hjulene mod skinnerne • fårets brægen, koens brøl og hestens galop og vrinskene på marken • at kaste sten i vandet og høre lyden, når den rammer vandet og de andre sten
Tegn
At barnet lytter opmærksomt, når vi er ude i naturen/kulturen At barnet viser det kan høre en lyd fx høre toget i det fjerne At barnet forsøger at frembringe lyden det oplever
Evaluering og dokumentation
Løbende samtaler på personalemøder og dokumentation vha. kompetencehjulet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Aktiviteter i naturen, iPad, deltagelse i kulturelle begivenheder

Bilag 3:

Børnehave 3-6 år

”Min og din lyd”

Lyden jeg frembringer alene uden brug af andet end min krop og lyden vi frembringer sammen ved hjælp af vores kroppe.

- Forældre der understøttes i at skabe og vedligeholde den gode kontakt til deres barn
- Understøtte barnets tale og kommunikative evner – sprogstimulering
- Forældre der læser sammen med deres barn

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Forældre der understøttes i at skabe og vedligeholde kontakt til deres barn
Mål for læringsaktiviteten
At skabe- og vedligeholde den gode kontakt mellem barn og forældre
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Afholde forældremøder med fokus på emnet At pædagogerne videregiver pædagogisk dokumentation af aktiviteter i dagligdagen i børnehaven der efterfølgende tales om i hjemmet At der indføres weekendbamse/december nisse – barnet fortæller om sin tid i hjemmet med bamse/nisse
Tegn
At barnet har en god kontakt til sine forældre At forældrene er opsøgende og nysgerrige på barnets dag At forældrene har viden og er bevidste om emnet og tager ansvar
Evaluering og dokumentation
Forældresamtaler og SMTTE (eller Struer udgaven; SMITTES)
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Et samarbejde mellem forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Opslag, inforskærm, billedokumentation, Pic collage

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Understøtte barnets tale og kommunikative evner – sprogstimulering
Mål for læringsaktiviteten
At barnets tale og kommunikative evner styrkes
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At læse højt for børnene Synge, rime og remse
Tegn
At barnet har et mere nuanceret sprog/ordforråd At barnet bruger sproget til at begå sig

At barnet fortæller og genfortæller
Evaluering og dokumentation
SMTTE (eller Struer udgaven; SMITTES) og personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Bøger, dialogisk læsning, LæseLeg

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Forældre der læser med deres børn
Mål for læringsaktiviteten
At barnets ordforråd øges
At barnets læse- og skrivefærdigheder øges
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At forældrene læser med barnet flere gange i ugen
Tegn
At barnet taler mere både individuelt og med andre
At barnet bruger nye ord
At barnets sprog- og lydopmærksomhed/nysgerrighed skærpes
Evaluering og dokumentation
SMTTE (eller Struer udgaven; SMITTES), forældresamtaler og personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Et samspil mellem forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Virtuelle spil fx Pixeline, bøger og SPELL

"Ingen lyd"

Jeg skal fordybe mig og har brug for arbejdsro. Arbejdsro kan være at man taler i et stille leje, at man slet ikke taler, eller at man placerer sig forskellige steder jf. det individuelle behov for arbejdsro.

- Arbejde med at kunne lytte til andre uden at afbryde
- Kontektsmarkører, at de voksne tydeligt afstikker rammerne for børnenes adfærd i en bestemt kontekst

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Arbejde med at kunne lytte til andre uden at afbryde
Mål for læringsaktiviteten
At barnet lærer at lytte og afvente tur
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At sætte fokus på tur-tagning fx samling og spisning, hvor en fortæller og resten skal lytte
Tegn

At barnet kan være stille til samling og modtage en kollektiv besked
At barnet lytter når andre har ordet
At barnet byder ind når det får sin tur
Evaluering og dokumentation
SMTTE (eller Struer udgaven; SMITTES) og personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagogerne
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Spil, Klappe rytme, lave signaler, aftale "spilleregler"

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Kontekstmarkører , forstået som voksne der tydeliggør rammerne for børnenes adfærd i en bestemt kontekst
Mål for læringsaktiviteten
At barnet regulerer sin adfærd til situationen
At barnet føler velbehag
At barnet får oplevelse af accept, respekt og ligeværd i relationen og aktiviteten
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Italesætte den forestående aktivitet;
<ul style="list-style-type: none"> • Hvad skal der ske, hvor skal det ske og hvad skal vi bruge? • Hvor længe og hvornår er det slut? • Hvem skal være med og hvilke roller? • Hvilke forventninger er der til barnet / børnene og hvordan skal vi være sammen?
Tegn
At barnet er i ro og kan koncentrere sig
At barnet bidrager til aktiviteten som forventet ift. rammerne
Evaluering og dokumentation
Evalueres løbende på personalemøder hvor man har fokus på det enkelte barn og på gruppen
Er vores rammer tydelige nok, forstår børnene os og forløber vores aktiviteter som vi ønsker det?
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Skiltning evt. ved en kombination af skrift og billeder
Tydelig og anerkendende anvisninger
Musik, tegn og signaler

"Tings lyd"

Lyde jeg kan frembringe ved hjælp af ting der bliver eller er instrumenter

- Frembringe rytme
- Lydintensitet – lydenes forskellige karakter

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Frembringe rytme
Mål for læringsaktiviteten
At være deltagende i en rytme og lære at lave rytme

At skabe opmærksomhed på lyden af rytmer
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
En rytme klappes og børnene lærer at klappe med En rytme trampes og børnene lærer at trampe med Dans til forskellig musik – langsom/hurtig rytme – kombineres evt. med stopdans, så der skabes større opmærksomhed Lave rasler og instrumenter med forskellige indhold – ærter, ris, sand, små sten, muslingskaller – hvordan lyder det? Lave rytmer med musikinstrumenter – trommer, rasler, triangler Skabe rytme på forskellige underlag med pinde f. eks. på fliser, træ, mursten, jern
Tegn
At barnet udviser opmærksomhed på rytme og lyd At barnet kan følge en rytme og gentage den At barnet får lyst til at bevæge sig når det hører lyd og rytme At barnet viser interesse for rytmer og kan genkende en rytme At barnet af egen interesse laver rytmer
Evaluering og dokumentation
Løbende observation og samtaler med kollegaer, kompetencehjul
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Kroppen, musikinstrumenter, musik og forskellige ting til hjemmelavede musikinstrumenter

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lydintensitet – lydenes forskellige karakter
Mål for læringsaktiviteten
At barnet kan skelne mellem høje og lave lyde, hule og klange lyde At barnet kan udtrykke sig forskelligt gennem lyd
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Hviske og råbe med barnet Lave lyde i lukkede rum, åbne rum, kældre, tunneller, huler, paprør, ringeklokke, båthorn mv. Skrue volumen op og ned, når der høres musik Slå på tromme med forskellige genstande Høre forskellige former for musik; klassisk, moderne, sang, instrumental mv.
Tegn
At barnet udfordrer sin egen lyd forskellige steder, fx råber når vi nærmer os en tunnel At barnet holder sig for ørene eller søger hen hvor lyden kommer fra At barnet giver udtryk for mere, mindre eller anden lyd
Evaluering og dokumentation
I forbindelse med de pædagogiske læreplaner, på personalemøder og ved kompetencehjulet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Instrumenter, musik, redskaber, YouTube

"Omgivelsernes lyd"

Lyde jeg er omgivet af.

- Kendskab til lydenes funktion
- Hvad siger?

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Kendskab til lydenes funktion
Mål for læringsaktiviteten
Lære hvad lydene betyder og handle på det
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Forskellige aktiviteter hvor der skabes fokus på hvad lydene betyder og hvordan skal der handles. Fx i børns leg, i trafikken og forskellige rum. Lydene kunne fx være: <ul style="list-style-type: none"> • Barnegråd • En bil der dytter • Togsignalerne ved jernbaneoverskæringen høres • En klokkes ringen • Banken på døren • Når jeg træder ind i forskellige rum
Tegn
At barnet fx fortæller: "Hvad var det, vi lyttede til, hvordan lød det og hvad skulle vi så"? At udvise kendskab og forståelse for forskellige lyde, lydens funktion og handler derefter
Evaluering og dokumentation
Løbende observation, samtale med kollegaer og kompetencehjulet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Opmærksomhed på lydene omkring os, bøger og spil med fokus på lyde, lydbøger og spil med lyd

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Hvad siger?
Mål for læringsaktiviteten
At skærpe opmærksomhed på at lytte og genkende lyde
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Spille billedlotteri med forskellige lyde fra naturen, bondegårdens dyr eller fra trafikken Sige lyde, som andre børn skal gætte Optage lyde på en gåtur i byen og lytte til dem og genkende dem Spille lydene for andre børn, som skal gætte lydene
Tegn
At barnet genkender lydene At barnet bliver opmærksomt på lydene næste gang, det hører dem og taler om lydene
Evaluering og dokumentation
I forbindelse med de pædagogiske læreplaner og kompetencehjulet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.: mobiltelefon, iPad
Spil, bøger, legetøj, iPad og lydoptager

”Struers lyd”

Lyde som vi alle sammen oplever på et bestemt tidspunkt i vores liv som borgere i Struer

- Struers børnesang ”Vil du være med?”
- Lyden af Struers industri
- Lyden af Struers natur og kultur

Eksempler på aktiviteter:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Struers børnesang ”Vil du være med?”
Mål for læringsaktiviteten
At barnet føler det er MIN sang om MIN by – ejerskab At barnet forstår indholdet i sangen
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
I hverdagen afspille sangen med billeder på iPad I hverdagen synge sangen for- og med børnene At synge strofer fra sangen i situationer hvor det passer. Fx når vi fanger krabber, går tur eller leger med vand På andre måder end sang, fortælle historien om Struer som sangen handler om
Tegn
At barnet genkender sangen og begynder at synge med At barnet spontant begynder at synge eller nynne strofer derfra At barnet vælger sangen At barnet med egne ord fortolker sangen
Evaluering og dokumentation
Løbende på personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
http://youtu.be/2sVyGJa9VY0 På Struer Kommunes hjemmeside ligger link til noder og sangtekst

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lyden af Struers industri
Mål for læringsaktiviteten
At barnet gennem lyd kan identificere sig selv, sin by og sine omgivelser
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Inddragelse af civilsamfundet: Bondegårdsbesøg, maskiner og dyrelyde Besøge lokale virksomheder, fx foderstof (lyden af læssevis af korn, akustikken i store haller), automekaniker (værktøj, motorlyd), købmanden (dørklokken, kasseapparatet, muzakken), havnen (skibsmotor, sejl, master), banegården (skinnerne synger, signaler, suset, højtaler lyder) mv. og på iPad lave film med lydene (SocialStories) Lydlege på iPad

Tegn
At barnet i legesituationer bruger de lyde som hører sig til At barnet bliver nysgerrigt og vil lokalisere lydene som høres At barnet undres hvis lydene udebliver
Evaluering og dokumentation
Løbende samtaler på stuen og på personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Film, App: SocialStories

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lyden af Struers natur og kultur
Mål for læringsaktiviteten
At barnet gennem lyd kan identificere sig selv, sin by og sine omgivelser
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Ture ud af huset, hvor børn oplever; <ul style="list-style-type: none"> • ekko under fx broberne • vandets rislen, ændernes plasken og rappen i byparken og anlægget • den isolerede lyd i kalkminerne, akustikken i kirken, salmesang i kirken • mågernes skrig på havnen • bølgenes skvulpen ved fjorden, blæstens flagren med sejlene på havnen • togets fløjten og hjulene mod skinnerne • fårets brægen, koens brøl og hestens galop og vrinskene på marken • at kaste sten i vandet og høre lyden, når den rammer vandet og de andre sten
Tegn
At barnet lytter opmærksomt, når vi er ude i naturen/kulturen At barnet viser det kan høre en lyd fx høre toget i det fjerne At barnet forsøger at frembringe lyden det oplever
Evaluering og dokumentation
Løbende samtaler på personalemøder og dokumentation vha. kompetencehjulet
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Aktiviteter i naturen, iPad, deltagelse i kulturelle begivenheder

Bilag 4:

Indskoling 6-9 år

”Min og din lyd”

Lyden jeg frembringer alene uden brug af andet end min krop og lyden vi frembringer sammen ved hjælp af vores kroppe.

- Understøtte barnets tale og kommunikative evner
- Børn læser for deres forældre

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Understøtte barnets tale og kommunikative evner, sprogstimulering
Mål for læringsaktiviteten
At barnets tale og kommunikative evner styrkes
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At opnå læring igennem aktiviteter ,hvor der er fokus på lyd. F.eks. bevægelsesaktiviteter der indeholder lyd, teater,
Tegn
At barnets sprog nuanceres og videreudvikles At barnet i relationer kan kommunikere konstruktivt
Evaluering og dokumentation
SMTTE og teammøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre, lærere og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr..
”ATIB” Wii

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Børn der læser for deres forældre
Mål for læringsaktiviteten
At børnenes læsefærdigheder øges
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At barnet læser for sine forældre flere gange i ugen
Tegn
At barnet læser mere og bedre At barnet vælger bøger, spil og lege der kræver læsefærdigheder
Evaluering og dokumentation
SMTTE, forældresamtaler, teammøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og lærere og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:

Bøger, App: Villeby og emu-træneren

"Ingen lyd"

Jeg skal fordybe mig og har brug for arbejdsro. Arbejdsro kan være at man taler i et stille leje, at man slet ikke taler, eller at man placerer sig forskellige steder jf. det individuelle behov for arbejdsro.

- Arbejde med at kunne lytte til andre uden at afbryde
- De voksne afstikker rammerne for børnenes adfærd i en bestemt kontekst

Eksempler på aktiviteter:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Arbejde med at kunne lytte til andre uden at afbryde
Mål for læringsaktiviteten
At barnet lærer at lytte At barnet respekterer dialogens turtagning At barnets situationsfornemmelse styrkes
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Dialog med enkelte børn eller hele gruppen Rollespil med forskellige karakterer På skift lade et barn eller to, kommunikere til resten af klassen/gruppen Skabe debat hvor barnet kan øve sig i at bidrage med sin holdning Fællessamling
Tegn
At barnet kan modtage kollektive beskeder At barnet lytter når andre har ordet At børnene er i dialog med hinanden
Evaluerings og dokumentation
SMTTE (eller Struer udgaven; SMITTES) og personalemøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og lærere og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Trin for trin, rollespil, spil med turtagning, spil som kræver fælles planlægning/rammesætning

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
De voksne tydeliggør gennem kontekstmarkører rammerne for børnenes adfærd
Mål for læringsaktiviteten
At barnet regulerer sin adfærd til situationen At barnet føler velbehag At barnet får oplevelse af accept, respekt og ligeværd i relationen og aktiviteten
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten

Italesætte den forestående aktivitet; <ul style="list-style-type: none"> • Hvad skal der ske, hvor skal det ske og hvad skal vi bruge? • Hvor længe og hvornår er det slut? • Hvem skal være med og hvilke roller? • Hvilke forventninger er der til barnet / børnene og hvordan skal vi være sammen?
Tegn
At barnet er i ro og kan koncentrere sig At barnet bidrager til aktiviteten som forventet ift. rammerne
Evaluering og dokumentation
Evalueres løbende på teammøder, hvor man har fokus på det enkelte barn og på klassen/gruppen Er vores rammer tydelige nok, forstår børnene os og forløber vores aktiviteter som vi ønsker det?
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre, lærere og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Skiltning evt. ved en kombination af skrift og billeder Tydelige og anerkendende anvisninger Musik

"Tings lyd"

Lyde jeg kan frembringe ved hjælp af ting der bliver til eller er instrumenter .

- Frembringe rytme
- Lydintensitet – lydenes forskellige karakter

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Frembringe rytme Rytme er et grundelement ift. læseindlæring
Mål for læringsaktiviteten
At kunne frembringe, mærke og forstå en rytme
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Blive præsenteret for forskellige rytmer, hårde, bløde, hurtige, langsomme, følsomme, beroligende osv Hvad er en monoton rytme? Hvor findes naturlig rytme som fx hjerteslag Hvilken stemninger kan forskellige rytmer frembringe? Hvilke dele af kroppen kan vi lave rytme med Hvilke instrumenter er gode til rytme Hvad kan i det hele taget lave rytme? Lave stomp Klappe nye rytmer Lave egne cupsongs
Tegn
At barnet ved rytme får lyst til at bruge sin krop At barnet vrikker med numsen ved rytmisk musik At barnet danser i takt til musikken At barnet ved sang kan følge rytmikken At barnet klapper i takt

Evaluering og dokumentation
Musiktimerne, fremvisning /optræder for hinanden
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre lærere og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Instrumenter, musik/sang

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lydintensitet – lydenes forskellige karakter
Mål for læringsaktiviteten
At barnet kan skelne mellem høje og lave lyde og lydklange At barnet får læring om decibel og lydstyrke ift. areal og afstand
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Eksperimentere med høj og lav lyd Hviske og råbe med barnet Spille høj og lav musik Eksperimentere med lyde på forskellige arealer og i forskellige rum Eksperimentere med lyde ved forskellige afstande Undersøge hvad decibel er Måle lydintensitetsniveauet i decibel (dB) Hvor mange decibel skal der til, før vi mærker en forskel? Undersøger hvor mange decibel der er sundt for øret, hvornår anbefales høreværn? Lave eksempler på forskellige lyd niveauer: Hvisken, samtale, skrig, plæneklipper, traktor, motorsav, smertegrænse, jetfly, skud med jagtgevær
Tegn
At barnet giver udtryk for mere, mindre eller anden lyd At barnet reagerer ved voldsom høj decibel ved fx at skrue ned eller bede om ro At barnet tilpasser sin lyd ift. arealet eller afstanden til lydets modtager
Evaluering og dokumentation
På teammøder /personalemøder - Faget
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre lærere og pædagoger
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
App: Decibel meter HD (gratis) Faget "natur og teknik"

"Omgivelsernes lyd"

Lyde jeg er omgivet af.

- Kendskab til lydenes funktion
- Hvad siger?

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Kendskab til lydenes funktion
Mål for læringsaktiviteten

At blive sikker på lydenes funktion og handle derefter
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Aktiviteter hvor der sættes fokus på, hvordan barnet forholder sig til egen og andres lyde. Fællessamling – på klassen Ture i trafikken /færdselslære Besøge forskellige rum - kirker, industri, bondegård, biblioteket m.v.
Tegn
At barnet deltager aktivt At barnet selv opsøger udfordrende steder til sin lyd At barnet søger der hen hvor lyden hører til
Evaluering og dokumentation
Observationer
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger/lærere
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Ipads

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Hvad siger?
Mål for læringsaktiviteten
At være sikker i forskellige lydes betydning
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Tage på ture, hvor der skal være fokus på lyde Børnene fortæller om lyde og gengiver Optage forskellige lyde og lave gættekonkurrence Leg med lyde, som børnene selv skaber Anvende forskellige musikinstrumenter og børnene skal gætte hvilket instrument Snakke om hvilke lyde og hvor mange, der høres i trafikken, på bondegården, i kirken, i svømmehallen, på banegården osv.
Tegn
At barnet bliver opmærksom på lyde og udviser sikkerhed i lydenes betydning At barnet forstår lydets signal og agerer derefter
Evaluering og dokumentation
Observationer
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger/lærere
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Musikinstrumenter, iPad

"Struers lyd"

Lyde som vi alle sammen oplever på et bestemt tidspunkt i vores liv som borgere i Struer.

- Struers børnesang "Vil du være med"
- Lyden af Struers industri

- Lyden af Struers natur og kultur

Eksempler på aktiviteter til inspiration:

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Struers børnesang "Vil du være med?"
Mål for læringsaktiviteten
At barnet har ejerskab til sangen At barnet forstår indholdet i sangen
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
At barnet laver rytme til sangen At barnet øver melodien på forskellige instrumenter At sangen bruges ved sociale arrangementer At barnet laver egen video til sangen med billeder fra egen virkelighed på iPad At analysere sangen og undre sig over hvad er kvarts og hvad er krusning. Hvilken forskel er der på fjord og hav og kan man virkelig høre musik i en muslingeskal?
Tegn
At barnet eksperimenterer med sangen, dens rytme og tekst At sangen vælges ved arrangementer At barnet deler sangen med andre At barnet med egne ord fortolker sangen
Evaluerings og dokumentation
Løbende på teammøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Pædagoger og lærere
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
iPad, instrumenter, http://youtu.be/2sVyGJa9VY0 På Struer Kommunes hjemmeside ligger link til noder og sangtekst

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lyden af Struers industri
Mål for læringsaktiviteten
At barnet gennem lyd kan identificere sin by og sine omgivelser. At barnet undres og reflekterer over hvordan lyden frembringes
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Undersøge hvad forskellen er på mekanisk lyd og naturlig lyd Er der forskel på lydene i Struer nu og så for 100 år tilbage Hvilke medier har vi i Struer, der giver lyd? Struers lyd, hvad indeholder den og hvorfor, hvilke lyde og instrumenter er brugt? Undersøge hvilke virksomheder i Struer der arbejder med frembringelse lyd som produkt Undersøge hvilke virksomheder i Struer der frembringer lyd som resultat af deres produkt At skabe debat om behagelig og ubehagelig lyd.
Tegn
At barnet kan beskrive lydene som er karakteristiske for Struer.
Evaluerings og dokumentation
Løbende på teammøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger -Lærere
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Struer museum, virksomhedsbesøg, Struerlyden og lydene i Struer

Sammenhæng - hensigten med læringsaktiviteten
Lyden af Struers natur og kultur
Mål for læringsaktiviteten
At barnet gennem lyd kan identificere sin by og sine omgivelser At barnet undres og reflekterer over hvordan lyden frembringes
Tiltag - indhold i læringsaktiviteten
Undersøge hvorfor lyden i brobuerne giver ekko Er den samme lyd der høres, når vand rammer forskellige overflader og hvorfor er der forskel? Fx bølger, vand rammer vand, vand rammer jord, sten osv. Hvilken betydning har akustik i forskellige sammenhænge fx ved indlæring, ved koncerter, ved mange i samme rum, udendørs og inde Tage lyden ud af dens sædvanlige kontekst og over i en anden: Hvordan ville mågernes skrig lyde i kalkminerne, hvordan lyder togets fløjten i kirken osv.
Tegn
At barnet lytter opmærksomt, når vi er ude i naturen/kulturen At barnet opsøger Struers lyde At barnet finder alternative måder at frembringe lyde på At barnet eksperimenterer med Struers lyde
Evaluering og dokumentation
Løbende samtaler på teammøder
Ansvarlig for læringsaktiviteten
Forældre og pædagoger - lærere
Evt. værktøjer, www, apps og bilag nr.:
Lydoptager, iPad

Bilag 5:

Tilbagevendende lydtraditioner.

Spil Dansk Dagen

Koda tog i 2001 initiativ til Spil Dansk Dagen.

Spil Dansk Dagen er musiklivets årlige festdag, som altid ligger den sidste torsdag i oktober. Spil Dansk Dagen er et nationalt projekt med lokal forankring og skal være en drivkraft for et øget fokus på og interesse for dansk musik, også resten af året.

Spil Dansk Dagen skabes af de tusindvis af mennesker, der hvert år deltager. Professionelle, amatører, børn voksne, unge og gamle, musikorganisationer, spillesteder, kommuner og virksomheder sætter hvert år dansk musik på plakaten og er med til at forme Spil Dansk Dagen.

Musikken og dagen skal fylde skoler, børneinstitutioner, musikskoler, cafeer, biblioteker, spillesteder, højskoler, kirker, arbejdspladser, torve og mange andre steder. Spil Dansk Dagen kunne fx byde på musikmaraton, workshops, børnejazz, åbne øvelokaler, musik til babysvømning, sangaftner, musikkaravaner, foredrag, åbne scener og meget mere. Spil Dansk Dagen samler den danske befolkning på tværs af alle skel – alle er velkomne, og alle musikalske genre er velkomne. Alle kanaler på Danmarks Radio og andre danske radiostationer spiller dansk musik hele dag.

Det væsentligste sigte med Spil Dansk Dagen er, at rigtig mange børn og voksne får mulighed for at få sjove, anderledes og berigende oplevelser med dansk musik. Der er ingen restriktioner på, hvilke arrangementer og koncerter man kan deltage med ved Spil Dansk Dagen, så fantasien har frit spil. Der er plads til alle sjove, vilde, smukke, skøre, kolossale eller minimale begivenheder. Det eneste krav til musikken er, at den skal være skabt og produceret af danske musikere, komponister og sangskrivere.

Spil Dansk Dagen i Struer Kommunes betyder at:

- Spil Dansk Dagen er en del af Lydens By
- Kommunen efter hver Spil Dansk Dag nedsætter en ny styregruppe, med repræsentanter fra musikskolen, kirken, biblioteket, Lydens By, ungdomsskolen, skole, dagtilbud, plejehjem, Folkets hus og Gimsinghoved, Midtpunktet og Struer Museum.
- Styregruppen i foråret samles og starter arbejdet op
- Dagtilbud og skoler i ugerne op til, arbejder med dansk sang og musik

Børnekulturugen

Børnekulturugen er en årlig tilbagevendende begivenhed i uge 21 for alle dagtilbudsbørn i alderen 0-10 år i Struer Kommune.

Børnekulturugen skal give Struer Kommunes børn en sansemæssig oplevelse på lyd – fortælling og natur. De involverede kultursteder er Biblioteket, Museet, Musikskolen og Naturskolen og Folkets Hus ligger lokaler og scene til aktiviteterne.

En nedsat gruppe bestående af ansatte i dagtilbuddene samarbejder med kulturstederne og arrangerer

ugen med forskellige tiltag ud fra et tema der kan variere fra år til år, men altid med fokus på lyd, musik og fortælling.

Børnene får mulighed for at opleve de forskellige kultursteder både fysisk og psykisk. De får forskellige sanseindtryk lige fra store orkester oplevelser til små intime fortællinger og sjove ture ved skov og strand. For personale i skole og dagtilbud giver det mulighed for at lære kulturstederne at kende og samtidig få mulighed for med børnene at nyde store musikoplevelser. Mange af vores samarbejdspartnere er lokale institutioner som Operaen i Midten, Ensemble Midt/Vest og Balletskolen. Vi gør også brug af kunstnere fra andre steder i landet som kan bibringe vores kulturuge kvalitet og gode oplevelser. Det kan være musikpædagoger, skuespillere og værkstedsmagere som kan give os en unik oplevelse.

Naturskolen er med til at give kulturugen nogle sansemæssige oplevelser som går fint i tråd med både musik, lyd og fortælling. Naturen kan frembringe både lyde og fortællinger som kan sætte ligeså store aftryk som en musikoplevelse i Folkets hus.

I samarbejde med naturvejledere fra Naturskolen vil både børn og voksne få brug for alle sanser og igen få øje på dette kultursted som en god samarbejdspartner også efter kulturugen.

I ugerne op til Børnekulturugen får dagtilbuddene og indskolingene få besøg af en kunstner som underholder børn og voksne med musik, bevægelse eller fortælling.

Dagtilbud og skoler opfordres til at arbejde med kulturugens tema til en udsmykning i Folkets Hus. Dette for at forældre og andre interesserede kan komme og se udstillingen sammen med deres børn og igennem dem få fortællingen omkring kulturugen.

Børnekulturugen skal bidrage til, at barnet får oplevelser med sig hjem til at kreere deres egen kulturhistorie og gøre brug af de ting de helt sikkert har lært gennem en sjov og fantastisk uge i lydens og fortællingens navn.

Udarbejdet februar 2015 af Vita Madsen, Mina Lundsgaard og Siv Nybo
Revideret udgave i maj 2015 af Finn Toft, Lisbeth Korsgaard og Vivi Rokkjær.